

Sygn.akt III AUa 703/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marek Szymanowski

Sędziowie: Alicja Sołowińska

Sławomir Bagiński

Protokolant: Magdalena Zabielska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 stycznia 2021 r. w B.

sprawy z odwołania T. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji wnioskodawcy T. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 sierpnia 2020 r. sygn. akt IV U 1858/19

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od T. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.**

Alicja Sołowińska Marek Szymanowski Sławomir Bagiński

Sygn. akt: III AUa 703/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 24 maja 2019 r., znak: EPOM/25/023033044 odmówił T. S. prawa do emerytury pomostowej, bowiem ubezpieczona na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1924) lub art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach oraz po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy.

T. S. złożyła odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany i przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia. Ubezpieczona wniosła o dopuszczenie dowodu z dokumentów wymienionych w treści odwołania na okoliczność, że wykonywała pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Organ powtórzył, że skarżąca nie spełniła wszystkich przesłanek przewidzianych w art. 4 oraz w art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (dalej ustawa o emeryturach pomostowych).

Wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że T. S., ur. dnia (...), złożyła do ZUS w dniu 29 kwietnia 2019 r. wniosek o emeryturę pomostową (wniosek o emeryturę pomostową k. 50-53, akta (...)). W oparciu o zgromadzone dowody, w tym: dokumenty dotyczące zatrudnienia wnioskodawczyni dołączone w 2012 r. i 2017 r. do wniosków o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (akta ZUS, pliki nr: (...), (...)) oraz do wniosków o świadczenie przedemerytalne z 2017 r. (akta ZUS plik nr (...)), a także wcześniejsze dokumenty złożone na potrzeby ustalenia kapitału początkowego w 2004 r. (akta ZUS, plik (...)), organ rentowy w dniu 24 maja 2019 r. wydał zaskarżoną decyzję, mocą której odmówił T. S. prawa do emerytury pomostowej.

W toku postępowania o emeryturę pomostową ubezpieczona udokumentowała przed organem rentowym okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 32 lat 9 miesięcy i 6 dni.

Zakład odmówił przyznania emerytury w myśl art. 4 cyt. ustawy, ponieważ w ocenie organu rentowego skarżąca przede wszystkim:

- po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała prac w szczególnych

warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy.

Ponadto w myśl art. 49 tej ustawy na dzień 1 stycznia 2009 r. odwołująca nie udowodniła okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wynoszącego co najmniej 15 lat, to jest pracy wymienionej w załączniku nr 1 lub nr 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Według danych organu rentowego po dniu 31 grudnia 2008 r. odwołująca nie została również zgłoszona w ZUS jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach w myśl obowiązującego art. 35 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 16 marca 2007 r., wystawionym przez Wojewódzki Szpital (...) w O. odwołująca w okresie od 1 września 1982 r. do dnia do 22 marca 2007 r. była zatrudniona u tego pracodawcy na stanowisku starszej pielęgniarki.

Powyższy zakład pracy uznał, że skarżąca w okresach: od 1 września 1982 r. do 21 marca 1984 r., od 1 września 1986 r. do 10 października 1996 r., od 21 lipca 1998 r. do 22 marca 2007 r. była u niego zatrudniona na stanowisku wymienionym w wykazie A, dziale XII, pkt 1 i pkt 2 wykazu stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Łącznie okres ten wynosił 19 lat 10 miesięcy 9 dni.

W toku procesu Sąd Okręgowy w Olsztynie ustalił, wzywając Wojewódzki Szpital (...) w O. do złożenia na piśmie dodatkowych wyjaśnień, że ubezpieczona w okresie od 1 września 1982 r. do 30 lipca 1999 r. wykonywała pracę pielęgniarki w Oddziale Anestezjologii (praca w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych) oraz w Oddziale Intensywnej (...), zaś od 1 sierpnia 1999 r. miejscem świadczenia pracy odwołującej był Oddział (...).

Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 19 września 2011 r. z Wojewódzkiego (...) w O. T. S. była tam zatrudniona od 10 kwietnia 2007 r. do 17 września 2011 r. na stanowisku starszej pielęgniarki. Według zaświadczenia z tego zakładu pracy, od momentu zatrudnienia do 29 marca 2011 r. odwołująca wykonywała swoją pracę jako pielęgniarka w Przychodni (...), a od dnia 30 marca 2011 r. do dnia 17 września 2011 r. w Oddziale Klinicznym Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

W okresie od 2 stycznia 2013 r. do 12 lutego 2013 r., na podstawie umowy zlecenia nr (...) wykonywała pracę pielęgniarki na rzecz mieszkańców (...) oraz Domu Pomocy Społecznej (...) w O., a od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 18 maja 2013 r. na rzecz Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (...) Przychodnia (...) Sp. z o.o.

Następnie od dnia 16 września 2013 r. do dnia 30 czerwca 2014 r. zatrudniona była na podstawie umowy zlecenia w (...) Sp. z o.o., a już od 16 czerwca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. zatrudniona była w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w D. na stanowisku starszej pielęgniarki, do 31 lipca 2014 r. na Oddziale Chorób Wewnętrznych, a od 1 sierpnia 2014 r. na Izbie Przyjęć(dowód: świadectwo pracy z dn. 16.03.2007 r. z zał. nr 2, świadectwo pracy z dn. 19.09.2011 r., zaświadczenie z Woj. Spec. Szpitala (...), świadectwo pracy z dn. 31.12.2015 r. z porozumieniem zmieniającym- k. 5 akt sprawy; umowa zlecenia nr (...) wraz z wypowiedzeniem k. 15-17, świadectwo pracy z dn. 20.05.2013 r. k. 19, zaświadczenie z dn. 25.06.2015 r. k. 23, akta ZUS znak (...), akta osobowe Woj. Szpitala specjalistycznego).

Rozważając powyższe ustalenia Sąd Okręgowy przypomniał, że prawo do emerytury pomostowej, której domagała się ubezpieczona jest uregulowane w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U.2018.1924 ze zm.). Jest to świadczenie stanowiące element nowego systemu emerytalnego adresowane do pracowników urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r.

Zgodnie z przepisami powołanej wyżej ustawy oraz utrwalonym poglądem w orzecznictwie warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową jest legitymowanie się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po jej wejściu w życie, a więc po 1 stycznia 2009 r. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 lipca 2018 r., III AUa 491/18, LEX nr 2549735). Cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, to jest art. 4 i art. 49. Zgodnie z art. 4 cyt. ustawy, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z kolei po myśli art. 49 cyt. ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku (art. 3 ust 1.).

Natomiast prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się (art. 3 ust. 3 ustawy).

Wykaz prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze określają załączniki nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy wskazał, że literalne brzmienie art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych nie budzi wątpliwości i odwołał się przy tym do stanowiska Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, które jednolicie przyjmuje, że „Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po dniu 1 stycznia 2009 r. W przypadku, kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów - art. 3 ust. 1 ustawy lub o szczególnym charakterze - art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych”. W konsekwencji osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować, jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Brak jest zatem podstawy prawnej do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze – obecnie nie może być tak kwalifikowany (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 września 2013 r., sygn. akt III AUa 155/13 lub np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 13 marca 2014 r., sygn. akt III AUa 1531/13, uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 kwietnia 2014 r., III AUa 1045/13). Przynajmniej pogląd judykatury Sąd Okręgowy w pełni podzielił. W ocenie Sądu Okręgowego brak było podstaw prawnych do zmiany zaskarżonej decyzji. Wnioskodawczyni bowiem - wbrew jej stanowisku, nie spełnia wymogów do uzyskania prawa do emerytury pomostowej, które muszą być spełnione łącznie i nie jest wystarczającym spełnienie tylko niektórych z nich.

Przede wszystkim - zdaniem Sądu Okręgowego - nie ulega wątpliwości, że odwołująca po dniu 31 grudnia 2008 r. nie świadczyła pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Skarżąca w procesie sama podnosiła jedynie takie argumenty, które miałyby wskazywać na to, że wykonywała pracę w warunkach szczególnych tylko w okresie między 1982 r. a 2007 r. Niespełnienie powyższej przesłanki skutkuje odmową prawa do emerytury pomostowej.

Ponadto analiza drogi zawodowej odwołującej przeprowadzona na tle zgromadzonych w sprawie dokumentów wskazuje, że na mocy nieobowiązującego już rozporządzenia, rzeczywiście w czasie do 2007 r. wykonywała ona pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, żadne jednak z tych stanowisk zajmowanych po dniu 31 lipca 1999 r. nie jest obecnie wymienione w załączniku nr 1 ani nr 2 nowej ustawy pomostowej, jako kwalifikujące ubezpieczoną do szczególnych warunków zatrudnienia w rozumieniu jej art. 3 ust. 1 i 3. Z okresu zatem 19 lat 10 miesięcy 9 dni, który wyliczono skarżącej na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów, należy odjąć okres jej pracy wykonywanej od 1 sierpnia 1999 r., co ostatecznie oznacza w jej przypadku nieco ponad 12 lat pracy świadczonej w warunkach szczególnych i o szczególnym charakterze.

Załącznik 1 – zgodnie z art. 3 ust. 1 cyt. ustawy, zawiera zamknięty katalog 40 prac w szczególnych warunkach, natomiast załącznik nr 2 – katalog 24 prac o szczególnym charakterze, których wykonywanie stanowi jedną z zasadniczych przesłanek do przyznania emerytury pomostowej na podstawie art. 4 i art. 49 tej ustawy. Na szczególną uwagę w niniejszej sprawie zasługuje załącznik nr 2, pkt 24, który do prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze zalicza „Prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru”. I tak zaliczyć do tej kategorii możemy stanowiska zajmowane przez odwołującą w Wojewódzkim Szpitalu (...) w O. w Oddziale Anestezjologii i w Oddziale Intensywnej (...), gdyż w związku z tym wykonywała ona prace w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych.

Takich kryteriów nie spełniają już jej pozostałe stanowiska, tj. praca we wspomnianym szpitalu na Oddziale (...), praca w Wojewódzkim (...) w O., w (...), w Domu Pomocy Społecznej, w Przychodniach (...) i w Zakładach Opieki Zdrowotnej.

Podkreślenia wymaga, że prawo do emerytury określone w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych ma charakter wyjątkowy – przede wszystkim z uwagi na możliwość nabycia świadczenia z tego tytułu we wcześniejszym, aniżeli podstawowy wiek emerytalny. Skoro zaś jest to prawo o charakterze wyjątkowym, przesłanek jego nabycia nie można interpretować zawężająco, ani rozszerzająco. Szczególnego wskazania wymaga, że przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie. Oznacza to, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 kwietnia 2012 r., III AUa 252/12).

Ustalając, że odwołująca nie spełnia łącznie wszystkich przesłanek, o jakich mowa w art. 4 lub art. 49 cyt. ustawy pomostowej, Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W apelacji od tego wyroku wywiezionej odwołująca zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucać mu błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieuzasadnionym przyjęciu, że praca odwołującej w Wojewódzkim Szpitalu (...) na Oddziale (...) nie spełniała „kryteriów, pracy personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru”. Wskazując na powyższe apelacja wносиła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie jej prawa do emerytury pomostowej oraz zasądzenia kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu

Zadaniem Sądu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołująca się spełnia warunki niezbędne do nabycia prawa do emerytury pomostowej, o których mowa w ustawie z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924). Te warunki określają, jak słusznie wskazał Sąd I instancji, art. 4 i art. 49 ustawy. Zgodnie

z treścią art. 4 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270), wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; 7) nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy.

Z kolei w myśl art. 49 ww. ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Zastrzec należy, że zakres prac uznawanych za pracę w szczególnych warunkach (lub szczególnym charakterze) wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych nie jest tożsamy z zakresem takich prac, na które wskazuje ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. o wieku emerytalnym pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wspomniana wyżej ustawa z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dokonała bowiem znacznego, jakościowego ograniczenia prac uznawanych za wykonywane w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, u podstaw czego leżało założenie, że postęp techniczny i cywilizacyjny spowodował, że wiele prac, który wykonywanie było uprzednio traktowane jak mające szczególnie niekorzystany wpływ na zdrowie pracowników – już takimi nie są, w związku z czym brak podstaw do dalszego uprzywilejowania pracowników wykonujących te prace. Wyraźnym zatem celem ustawy było ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone (por. w tym zakresie wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 grudnia 2013r., II UK 159/13 ; z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013, nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, LEX nr 1284720, uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, OTK-A 2010, nr 3, poz. 21 oraz uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP VI kadencji, nr druku 1070).

Podobnie jak w przypadku emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach tak i w przypadku emerytur pomostowych katalog prac kwalifikowanych jako prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest zamknięty (enumeratywnie ujęty) w załącznikach Nr 1 (praca w szczególnych warunkach) i Nr 2 (prace w szczególnym charakterze). Oznacza to, że tylko prace ujęte w tych załącznikach mogą być kwalifikowane jako prace wykonywane w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14.05.2014r. UK 460/13 OSNP 2015/4/55; z dnia 13. (...), II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62;; z dnia 24.01.2014r. III UK 33/13 OSNP 2015/4/).

Trzeba też przypomnieć, że prawo do emerytury pomostowej podobnie jak prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach są regulacjami wyjątkowymi, uprzywilejującymi określone grupy pracowników, a jak wiadomo przepisy wprowadzające wyjątek od ogólnych zasad nabywania prawa do emerytury nie powinny być wykładane w sposób rozszerzający. W prawie ubezpieczeń społecznych zresztą z zasady przepisy powinny być wykładane w sposób ścisły z wyraźną dominacją wykładni literalnej. Nie powinno się więc stosować do nich zasadniczo wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zwążającej, modyfikującej (por. w tym zakresie wyroki Sadu Najwyższego z : z dnia 8 stycznia 1993 r., III ARN 84/92, OSNC 1993 Nr 10, poz. 183; z dnia 8 maja 1998 r., I CKN 664/97, OSNC 1999 Nr 1, poz. 7; z dnia 25 kwietnia 2003

r., III CZP 8/03, OSNC 2004 Nr 1, poz. 1; z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218; z dnia 23 października 2006 r., wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 187/99, OSNAPIUS 2001 Nr 4, poz. 121; wyrok z 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218 i z dnia 25 czerwca 2008 r., II UK 315/07, LEX nr 496396 , I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359; z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 103; z dnia 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 155; z dnia 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028; z dnia 25 października 2016 r., I UK 386/15, LEX nr 2169474).

W świetle niespornych okoliczności odwołująca przed 2009 r. pracowała w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów wówczas obowiązujących przez okres ponad 19 lat, co przyjął organ w zaskarżonej decyzji. Do nabycia jednak prawa do emerytury pomostowej, koniecznym jest jednak, w świetle art. 4 pkt 6 powołanej ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, wykonywanie pracy w szczególnych warunkach (w szczególnym charakterze) również po 31.12.2008 r. i to w rozumieniu tejże ustawy, która jak to wcześniej wskazano istotnie ograniczyła katalog prac za takie uważanych. Słusznie Sąd Okręgowy przyjął, iż materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie wykonywania takiej pracy przez odwołującą po dniu 31 grudnia 2008 r. Wszystkie zatrudnienia odwołującej po tej dacie nie wskazują na wykonywanie przez nią pracy w szczególnych warunkach. W Wojewódzkim (...) w O. od 10 kwietnia 2007 r. do 17 września 2011 r. na stanowisku starszej pielęgniarki tj. od momentu zatrudnienia do 29 marca 2011 r. odwołująca wykonywała swoją pracę jako pielęgniarka w Przychodni (...), a od dnia 30 marca 2011 r. do dnia 17 września 2011 r. w Oddziale Klinicznym Onkologii i Hematologii Dziecięcej. W okresie od 2 stycznia 2013 r. do 12 lutego 2013 r., na podstawie umowy zlecenia nr (...) wykonywała pracę pielęgniarki na rzecz mieszkańców (...) oraz Domu Pomocy Społecznej (...) w O., a od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 18 maja 2013 r. na rzecz Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (...) Przychodnia (...) Sp. z o.o. Następnie od dnia 16 września 2013 r. do dnia 30 czerwca 2014 r. zatrudniona była na podstawie umowy zlecenia w (...) Sp. z o.o., a już od 16 czerwca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. zatrudniona była w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w D. na stanowisku starszej pielęgniarki, do 31 lipca 2014 r. na Oddziale Chorób Wewnętrznych, a od 1 sierpnia 2014 r. na Izbie Przyjęć.

Wedle bowiem załącznika Nr 2 do ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych jedynie prace członków zespołów ratownictwa medycznego (pkt 18), prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (pkt. 23) oraz prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru (pkt 24) – są racami w szczególnym charakterze.

Nie ulega wątpliwości, iż odwołująca nie była zgłoszona do ubezpieczeń z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub (w szczególnym charakterze) ,a jej pracodawcy (płatnicy) nie uiszczali za nią składek z tego tytułu (art. 35 i n. ustawy z tytułu zatrudnienia odwołującej po 31.12.2008r. na Fundusz Emerytur Pomostowych). Wprawdzie nieopłacanie składek nie przesądza jeszcze o niewykonywaniu pracy w szczególnych warunkach (charakterze), ale niewątpliwie wskazuje na ocenę charakteru pracy odwołującej przez jej pracodawcę. W przypadku odwołującej z powołanych wyżej punktów załącznika Nr 2 w grę mógłby ewentualnie wchodzić jedynie pkt 24 , a zatem prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru (pkt 24). Wyjaśnić trzeba, że nie ma ścisłej, legalnej definicji pojęcia ostrego dyżuru, ale w wcześniejszym orzecznictwie Sadu Najwyższego przyjmowano, że takimi dyżurami lekarskimi są niektóre dyżury lekarskie, które cechują się intensywnością i uciążliwością, je od dyżurów zwykłych (zob. uchwała SN z 28 kwietnia 1994 r., sygn. akt I PZP 6/94 ; wyrok SN z dnia 31 stycznia 1978 r. ,I PRN 147/77, OSNC 1978/7/126; uzasadnienie wyroku TK z dnia 26 listopada 1997 r. , U 6/96, OTK 1997/5-6/66; wyrok TK z dnia 3 marca 2011 r., K 23/09, OTK-A 2011/2/8). Istotnym faktorem wykładni jest w tym zakresie Komunikat Ministerstwa Zdrowia w sprawie rozumienia pojęcia „w warunkach ostrego dyżuru” zawartego w pkt 24 załącznika nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r, o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656). W komunikacie tym wskazano, że pojęcie „w warunkach ostrego dyżuru" oznacza zarówno prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru, polegające na udzielaniu świadczeń zdrowotnych w trybie nagłym, ze wskazań życiowych, ale również inne prace tego personelu (w ramach obowiązków pracowniczych), które są wykonywane w ramach czasu pracy, kiedy istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia, skutkującego koniecznością podjęcia działań w trybie nagłym.

Pojęcie „w warunkach ostrego dyżuru” oznacza nieuchronność wystąpienia zdarzenia, które powoduje konieczność udzielania świadczeń zdrowotnych w trybie nagłym, ze wskazań życiowych. Nieuchronność występowania takich zdarzeń skutkuje tym, że od pracowników pracujących w tych warunkach wymagane są kryteria określone w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (szczególna odpowiedzialność oraz szczególna sprawność psychofizyczna). Warunkiem zaliczenia wykonywania ww. prac do okresu, od którego zależy uzyskanie prawa do emerytury pomostowej jest ich wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wykonywana przez odwołującego praca po dniu 31.12.2009 r. nie może być kwalifikowana jako praca w warunkach ostrego dyżuru w rozumieniu pkt. 24 załącznika Nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Nie było zatem możliwe nabycie przez odwołującą prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy, a do takiego samego wniosku prowadzi również ocena prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 ustawy. Artykuł 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dotyczy ubezpieczonych, którzy nie kontynuują pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów. Osoba taka może nabyć prawo do przedmiotowego świadczenia ale jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów jako prace w warunkach szczególnych (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 tej ustawy). Brak zatem podstaw prawnych do przyznania - z mocy art. 49 ustawy - emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2015r. III UK 73/14 ; z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5 – 6, poz. 62; z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, OSNP 2013). W tym przypadku uznany przez organ rentowy staż pracy odwołującej, który wedle starych przepisów wykazywał stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wynosił blisko 19 lat. Praca odwołującej wedle starych przepisów kwalifikowana była:

- z pkt. 1, Działu XII , wspomnianego wykazu A (prace na oddziałach:

intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami).

- z pkt. 2, Działu XII , wspomnianego wykazu A (prace w zespołach

operacyjnych dyscyplin zabiegowych oraz prace lekarzy stomatologów).

Porównanie aktualnego pkt 24 załącznika Nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru) z pkt 1 i 2 działu XII wykazu prowadzi do wniosku, że praca odwołującej przed 2009 r. może być kwalifikowana jako praca w szczególnym charakterze w rozumieniu pkt 24 aktualnego załącznika Nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Dotyczy to jednak tylko okresów wymienianych w świadectwie pracy z dnia 28.08.2019 r.: od 01.09.1982 r. do 21.03.1984r., od 01.09.1986r. do 10.;10;1996r., od 01.07.1998 r. do 31.07.1999 r., które są krótsze niż 15 lat. Po tej dacie w świetle informacji Szpitala (...) w O. (k.49) miejscem świadczenia pracy przez nią był Oddział (...), na którym nie wykonywała pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu pkt 24 załącznika nr 2. Oznacza to, że odwołująca nie spełniła również przesłanek nabycia emerytury pomostowej z art. 49 ustawy.

Wniesiona apelacja podlegała zatem oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł stosownie do jego wyników - na zasadzie art. 98 § 1 ,¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 r, poz. 1804 z zm.), a zatem na podstawie zasady odpowiedzialności za wynik procesu, w myśl której strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić stronie wygrywającej poniesione koszty – w tym przypadku koszty zastępstwa prawnego.